

Tēze. Par juridisko personu tiesību un saistību pārmantošanas fakta konstatēšanu.

Latvijas Republikas Augstākās tiesas

Senāta

2005.gada 9.febrāra

SPRIEDUMS

lietā Nr. SPC – 16

Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāts šādā sastāvā:

tiesas sēdes priekšsēdētājs senators R.Krauze,
 senatore R.Zaķe,
 senators I.Fridrihsons,

piedaloties Latvijas Republikas Ģenerālprokuratūras prokurorei A.Bulei un zvērinātiem advokātiem O.Svilānam un J.Grīnvaldam,

2005.gada 9.februārī Rīgā izskatīja atklātā sēdē civillietu sakarā ar Latvijas Republikas ģenerālprokurora protestu par Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesas 2004.gada 30.jūnija spriedumu a/s „Rīgas būvbidrība” pieteikumā ar ieinteresēto personu Rīgas domi par juridiska fakta konstatēšanu.

Noklausījies senatora R.Krauzes ziņojumu, Latvijas Republikas Ģenerālprokuratūras prokurores A.Bules, Rīgas domes pārstāvja zvērināta advokāta J.Grīnvalda un a/s „Rīgas būvbidrība” pārstāvja zvērināta advokāta O.Svilāna paskaidrojumus, ka protests apmierināms, Senāts

k o n s t a t ē j a

A/s „Rīgas būvbidrība” 2004.gada 12.maijā iesniedza tiesā pieteikumu, kurā lūdza konstatēt juridisku faktu, ka 2004.gada 5.martā Komercreģistrā reģistrētā akciju sabiedrība ir 1899.gadā dibinātās un līdz 1940.gada 25.jūlijam pastāvējušās a/s „Rīgas būvbidrība” tiesību un saistību pārmantotāja.

Ar Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesas 2004.gada 30.jūnija spriedumu pieteikums apmierināts un konstatēts juridisks fakts, ka 2004.gada 5.martā Komercreģistrā reģistrētā akciju sabiedrība ”Rīgas būvbidrība” (reģ. Nr.40003668532) ir 1899.gadā dibinātās un līdz 1940.gada 25.jūlijam pastāvējušās a/s „Rīgas būvbidrība” tiesību un saistību pārmantotāja. Juridisks fakts konstatēts darbības un īpašuma tiesību atjaunošanai.

Par šo spriedumu protestu iesniedzis Latvijas Republikas ģenerālprokurors. Viņš norāda uz būtiskiem materiālo un procesuālo tiesību normu pārkāpumiem, lūdz to atcelt un a/s „Rīgas būvbidrība” pieteikumu atstāt bez izskatīšanas.

Civilprocesa likuma 251.panta 6.punkts nosaka, ka sevišķā tiesāšanās kārtībā izskata lietas par tādu faktu konstatēšanu, kuriem ir juridiska nozīme.

Civilprocesa likuma 258.pantā noteikts, ka, ja sevišķās tiesāšanās kārtībā izskatāmajā lietā rodas strīds par tiesībām un šis strīds izšķirams tiesā prasības kārtībā, tiesa pieteikumu atstāj bez izskatīšanas.

Atbilstoši Civilprocesa likuma 288.pantam tiesa izskata lietas par tādu faktu konstatēšanu, no kuriem atkarīga fizisko un juridisko personu mantisko un nemantisko tiesību rašanās, grozīšanas un izbeigšana.

Protestā norādīts, ka ar Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesas 2004.gada 30.jūnija spriedumu nodibinātam faktam būtu juridiska nozīme, ja likumā būtu paredzēta iespēja atjaunot komercsabiedrību darbību. Tiesa nav ņēmusi vērā, ka spēkā esošais Komerclikums un likums „Par Latvijas Republikas Uzņēmumu reģistru” neparedz agrāk pastāvējušas akciju sabiedrības atjaunošanu un reģistrāciju. Tādējādi šāda fakta konstatēšanai nav juridiskas nozīmes.

Vidzemes priekšpilsētas tiesa, konstatējot tiesību un saistību pārmantošanas faktu, vadījies no likuma „Par zemes reformu Latvijas Republikas pilsētās” 9.panta otrās daļas 2.punktu par zemes īpašuma tiesību atjaunošanu. Šī likuma norma prezumē strīdu par tiesībām, kas skatāms prasības kārtībā. Tādēļ Vidzemes priekšpilsētas tiesai izskatāmajā lietā, atbilstoši Civilprocesa likuma 258.pantam, bija pamats konstatēt, ka sevišķā tiesāšanās kārtībā izskatāmajā lietā ir strīds par tiesībām, kas izšķirams prasības kārtībā, tādēļ pieteikums atstājams bez izskatīšanas.

Senāts, pārbaudījis lietas materiālus un apsvēris protesta motīvus, a t z ī s t, ka protests apmierināms.

Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesa pieļāvusi būtiskus materiālo un procesuālo tiesību normu pārkāpumus, kas saskaņā ar Civilprocesa likuma 451. un 452. panta noteikumiem ir pamats sprieduma atcelšanai.

2004.gada 5.martā reģistrētās a/s „Rīgas būvbiedrība” pieteikums par fakta konstatēšanu, ka tā ir līdz 1940.gada 25.jūlijam pastāvējušās a/s „Rīgas būvbiedrība” tiesību pārmantotāja, pamatots uz Civillikuma 390., 398., 404. un 409. pantu. Norādītie Civillikuma panti regulē fizisko personu likumiskās mantošanas tiesības un tiesību pārmantošanu no mantojumam atstājēja, kas ir fiziska persona. Vidzemes priekšpilsētas tiesa nav ņēmusi vērā, ka to nevar uzskatīt par pamatojumu, izlemjot jautājumu par juridisku personu tiesību pārmantošanu.

Vidzemes priekšpilsētas tiesas spriedums ir pretrunā ar Civillikuma 382. panta noteikumiem, kur noteikts, ka mantojuma kopībā ieskaitāma kustamā un nekustamā manta, kā arī citiem atdodamās tiesības un saistības. Mantojuma kopībā nevar ieskaitīt 1940. gada 25. jūlijā likvidētās a/s „Rīgas būvbiedrības” akcijas, kuras ar likvidācijas brīdi ir zaudējušas vērtspapīru vērtību, un kuras tāpēc nevar atrasties civilajā apgrozībā. Šīs akcijas nevienam nekādas tiesības nepiešķir un nerada arī saistības. Tā kā nav normatīva akta, ar kuru šīm akcijām būtu atjaunota vērtspapīru vērtība, tās nevar kalpot par maksāšanas līdzekli, veidojot jaundibinātas akciju sabiedrības pamatkapitālu (Komerclikuma 225. un 226.pants).

Vidzemes priekšpilsētas tiesa pieļāvusi arī būtisku procesuālo tiesību normu pārkāpumu. Saskaņā ar Civilprocesa likuma 258. pantu, ja rodas strīds par tiesībām, pieteikums par juridiska fakta konstatēšanu atstājams bez izskatīšanas. Saskaņā ar likuma „Par zemes reformu Latvijas Republikas pilsētās” 9. panta otrās daļas 2. punktu īpašuma tiesību atjaunošana tiesas kārtībā notiek vispārējās prasības kārtībā. Konstatēts, ka šāds strīds tiesā arī ierosināts.

Pamatojoties uz Civilprocesa likuma 474.panta 3.punktu, Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāts

n o s p r i e d a

Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesas 2004.gada 30.jūnija spriedumu atcelt un a/s „Rīgas būvbiedrība” pieteikumu par juridiskā fakta konstatēšanu atstāt bez izskatīšanas.

Tiesas sēdes priekšsēdētājs senators

R.Krauze

Senatore

R.Zaķe

Senators

I.Fridrihsons